

Sygn. akt III AUa 1296/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 lutego 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Agata Pyjas - Luty (spr.)
Sędziowie:	SSO del. Bożena Lichota SSA Jadwiga Radzikowska
Protokolant:	st.sekr.sądowy Monika Ziarko

po rozpoznaniu w dniu 24 lutego 2015 r. w Krakowie

sprawy z wniosku **L. R. (1)**

przeciwko **Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego**

przy udziale zainteresowanej **B. R.**

o podleganie ubezpieczeniu społecznemu rolników

na skutek apelacji L. R. (1) i B. R.

od wyroku Sądu Okręgowego w Kielcach V Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 28 maja 2014 r. sygn. akt V U 57/14

I. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie II w ten sposób, że zasądzoną kwotę 60 zł podwyższa o wartość podatku od towarów i usług wynoszącą 23%, a w pozostałej części apelację oddala;

II. przyznaje od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Kielcach na rzecz radcy prawnego Ł. G. 240 zł oraz 23% tej kwoty jako podatek od towarów i usług tytułem niepłaconej pomocy prawnej udzielonej wnioskodawcy z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt III AUa 1296/14

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 28 maja 2014 r. Sąd Okręgowy w Kielcach - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołania wnioskodawców B. i. L. R. od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z dnia 20 listopada 2012 r. stwierdzającej, że L. R. (2) nie podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników od dnia 1 października 2005 r., natomiast jego małżonka B. R. nie podlega temu ubezpieczeniu od dnia 1 czerwca 2008 r. oraz od decyzji z dnia 12 grudnia 2012

r., którymi odmówiono B. i. L. R. przywrócenia terminu do złożenia oświadczenia o kontynuowaniu ubezpieczenia społecznego rolników po rozpoczęciu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej oraz terminu do złożenia zaświadczeń o wysokości należnego podatku dochodowego z prowadzonej działalności gospodarczej za lata ubiegłe.

Sąd Okręgowy ustalił, że wnioskodawca L. R. (2) rozpoczął prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej w formie spółki cywilnej (...) od dnia 1 stycznia 1998 r. W dniu 31 marca 2001 r. do spółki wstąpiła także żona L. R. (2) – zainteresowana B. R.. Małżonkowie R. od rozpoczęcia prowadzenia działalności podlegali ubezpieczeniu społecznemu rolników, albowiem spełniali warunki do pozostawania w tym systemie ubezpieczenia. Z dniem 1 października 2004 r. wnioskodawcy zawiesili wykonywanie pozarolniczej działalności gospodarczej. Działalność podjęli od dnia 1 sierpnia 2005 r., nie informując o tym fakcie organu rentowego. W latach: 2004 -2011 małżonkowie wykazywali przychód z pozarolniczej działalności gospodarczej oraz w latach: 2005 - 2012 składali deklaracje VAT. Z dniem 1 kwietnia 2005 r. zainteresowana B. R. nabyła prawo do renty rolniczej, którą pobierała do dnia 31 maja 2008 r. W okresie od 1 czerwca 2008 r. do 31 października 2008 r. wnioskodawca podlegał obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę w P.P.H.U. (...) w G.. Natomiast w okresie od 15 maja 2009 r. do 31 lipca 2009 r. podlegał obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu wykonywania umowy zlecenia w (...) w M.. W dniu 4 grudnia 2012 r. L. R. (2) złożył wniosek o przywrócenie terminu do złożenia oświadczenia o kontynuowaniu ubezpieczenia społecznego rolników po rozpoczęciu wykonywania pozarolniczej działalności gospodarczej oraz terminów do złożenia stosownych zaświadczeń z Urzędu Skarbowego o wysokości należnego podatku z tytułu pozarolniczej działalności gospodarczej za lata: 2005 - 2011. W powyższym wniosku L. R. (2) jako przyczynę niezłożenia oświadczenia wskazał chorobę żony oraz problemy ze spłatą kredytu. Wznawiając prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej z dniem 1 sierpnia 2005 r. małżonkowie R. nie spełnili warunków do pozostania w ubezpieczeniu rolniczym. Wnioskodawca nie złożył oświadczenia o kontynuowaniu ubezpieczenia społecznego rolników, zaś zainteresowana nie mogła podlegać ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy od dnia 1 sierpnia 2008 r., gdyż nie dysponowała okresem 3 lat podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników bezpośrednio przed wznowieniem pozarolniczej działalności gospodarczej. Wnioskodawca nie podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników od dnia 1 października 2005 r., natomiast jego małżonka B. R. nie podlega temu ubezpieczeniu od dnia 1 czerwca 2008 r.

W tak ustalonym stanie faktycznym sprawy Sąd Okręgowy przyjął, że odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie. Sąd Okręgowy, odwołując się do treści art. 7 ust. 1 pkt 1, art. 16 ust. 1 pkt 1 i 2 oraz art. 5 i art. 5a ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst jednolity: Dz. U. z 2013 r., poz. 1403 ze zm.) podniósł w pierwszej kolejności, iż podziela stanowisko organu rentowego o braku podstaw do przywrócenia małżonkom R. terminu do złożenia oświadczenia o kontynuowaniu ubezpieczenia społecznego rolników po rozpoczęciu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej oraz terminu do złożenia zaświadczeń o wysokości należnego podatku dochodowego z prowadzonej działalności gospodarczej za lata ubiegłe. Sąd Okręgowy zaakcentował, że z dokumentów znajdujących się w aktach organu rentowego wynikało, że małżonkowie L. i. B. R. w okresie od 1 października 2004 r. do 1 sierpnia 2005 r. zawiesili wykonywanie pozarolniczej działalności gospodarczej, a następnie od sierpnia 2005 r. wnioskodawca wznowił prowadzenie działalności gospodarczej, nie składając przy tym w ustawowym terminie wymaganego oświadczenia do organu rentowego. Równocześnie Sąd nie podzielił stanowiska małżonków R. w zakresie, w którym wskazywali, że choroba zainteresowanej B. R. była zdarzeniem losowym, które uniemożliwiło złożenie wymaganego oświadczenia oraz zaświadczeń o wysokości należnego podatku w ustawowym terminie. Nadto Sąd zauważył, że choć w trakcie procesu wnioskodawca wskazywał również, że powodem nie złożenia odpowiednich dokumentów było błędne pouczenie przez pracowników organu rentowego podczas przeprowadzonej kontroli, to analiza akt wnioskodawcy prowadzonych przez organ rentowy, złożone przez niego zeznania oraz przedłożona dokumentacja medyczna jednoznacznie wskazują, że do niezachowania terminu do złożenia oświadczenia doszło na skutek niestaranności wnioskodawcy w prowadzeniu własnych spraw. W ocenie Sądu Okręgowego trudno bowiem było uznać przewlekłą chorobę B. R. oraz wszelkie problemy finansowe jej męża – nawet wymagające znacznego zaangażowania za zdarzenia nagle, nieprzewidywalne, które uniemożliwiły złożenie w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego stosownego oświadczenia. Niezależnie od powyższego Sąd zaznaczył, że L. R. (2) wprowadził organ rentowy w błąd, albowiem składając w dniu 3 lipca 2008 r. wniosek o objęcie małżonki ubezpieczeniem społecznym

rolników w związku z utratą prawa do renty, wskazał, że wraz z małżonką nie prowadzą pozarolniczej działalności gospodarczej. Ponadto Sąd zaznaczył, iż L. R. (2) wprowadził organ rentowy w błąd, albowiem w dniu 3 lipca 2008 r. złożył wniosek o objęcie małżonki ubezpieczeniem społecznym rolników w związku z utratą prawa do renty, w którym wskazał, że wraz z małżonką nie prowadzą pozarolniczej działalności gospodarczej, chociaż był on kilkakrotnie pouczony o ciężących na nim obowiązkach, w tym zwłaszcza w decyzjach z dnia 16 grudnia 2004 r. oraz w decyzji z dnia 21 lipca 2008 r. Mając powyższe na względzie Sąd Okręgowy zaakcentował, że w przypadku małżonków R. nie zaistniały żadne obiektywne przyczyny (nieprzewidywalne zdarzenia), mające wpływ na niezachowanie terminu do złożenia stosownych dokumentów, wobec czego brak było podstaw do uwzględnienia ich odwołania od decyzji Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, odmawiającej przywrócenia terminu stosownie do treści art. 5a ust. 7 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. W konsekwencji dokonanych ustaleń Sąd Okręgowy stwierdził, że wbrew stanowisku przedstawionemu przez wnioskodawców, L. R. (2) nie podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników od dnia 1 sierpnia 2005 r., albowiem wznawiając prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej nie złożył w terminie oświadczenia o kontynuowaniu ubezpieczenia społecznego rolników, co było warunkiem koniecznym do pozostania w rolniczym systemie ubezpieczeń, a B. R. nie mogła podlegać ubezpieczeniu społecznemu rolników od dnia 1 czerwca 2008 r., gdyż nie dysponowała okresem 3 lat podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy w okresie bezpośrednio poprzedzającym podjęcie działalności gospodarczej z uwagi na pobieranie od 2005 r. renty rolniczej. Dodatkowo Sąd podkreślił, że z informacji uzyskanych przez organ rentowy z Urzędu Skarbowego w P. wynikało, że małżonkowie R. w latach: 2004 – 2011 wykazywali przychód z pozarolniczej działalności gospodarczej oraz w latach: 2005 – 2012 składali deklaracje VAT, co potwierdzało fakt wykonywania działalności gospodarczej. Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy oddalił odwołania na podstawie art. 477⁽⁽¹⁴⁾⁾ § 1 k.p.c.

Apelacje od wyroku wywiedli: wnioskodawca L. R. (2) oraz zainteresowana B. R..

W wywiedzionej apelacji zainteresowana B. R., zaskarżając w istocie wyrok w całości, zarzuciła mu:

1) naruszenie prawa materialnego, w tym:

a) art. 5a ust. 1, 2 i 7 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst jednolity: Dz. U. z 2013 r., poz. 1403 ze zm.) poprzez błędną ich wykładnię i bezpodstawne przyjęcie, że w niniejszej sprawie nie zachodzą przesłanki uzasadniające przywrócenie terminu do złożenia zaświadczenia o wysokości należnego podatku i oświadczenia o kontynuowaniu ubezpieczenia społecznego rolników, podczas gdy nagła, przewlekła do dziś choroba i problemy finansowe z całą pewnością stanowią zdarzenie losowe, uzasadniające przywrócenie w/w terminu do złożenia w organie rentowym oświadczenia o kontynuacji ubezpieczenia, tym bardziej przy niewiedzy o takim obowiązku;

b) art. 31 ust. 3 Konstytucji RP poprzez złamanie konstytucyjnie chronionego prawa podmiotowego do podlegania tytułowi rolniczemu ubezpieczenia społecznego przez rolnika, dla którego działalność rolnicza stanowi podstawowe źródło utrzymania;

2) naruszenie przepisów prawa procesowego, w tym: art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie błędnych ustaleń faktycznych i przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów, wyrażające się w bezpodstawnym pominięciu przez Sąd pierwszej instancji dowodu z dokumentów uprzednio dopuszczonych z urzędu, z których wynika, że w okresie 2006 - 2011 zainteresowana B. R. nie przekroczyła kryterium podatkowego kwoty 2,528 zł, zawartego w ustawie o ubezpieczeniu społecznym rolników.

W oparciu o tak sformułowane zarzuty zainteresowana wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do powtórnego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji, ewentualnie zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie odwołań, w tym przywrócenie terminów do wniesienia oświadczenia o kontynuowaniu ubezpieczenia oraz zaświadczeń o nieprzekroczeniu kwoty granicznej. Kwestionując wyrok Sądu pierwszej instancji, zainteresowana wskazała w szczególności, że w aktach rentowych znajdują się pisma, z których wynika, że niektóre dokumenty, w tym właśnie pouczenia o zmianie przepisów prawa, wymagających dodatkowych czynności w

przypadku prowadzenia równoległe działalności gospodarczej i gospodarstwa rolniczego były przekazywane na niewłaściwy adres: (...), pod którym to nie było możliwe otrzymanie niezbędnych dokumentów, a nie na prawidłowy adres – (...).

W wywiezionej apelacji wnioskodawca L. R. (2), zaskarżając wyrok w całości, zarzucił mu:

1) naruszenie prawa materialnego przez błędną jego wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, w tym w szczególności art. 5a ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst jednolity: Dz. U. z 2013 r., poz. 1403 ze zm.) poprzez jedynie wykładnię gramatyczną przepisu, zamiast wykładni celowościowej oraz pominięcie, że wnioskodawca spełniał materialne przesłanki pozostawania w ubezpieczeniu społecznym rolników oraz

2) naruszenie przepisów prawa procesowego, w tym:

a) art. 233 k.p.c. poprzez zaskakującą, dowolną i stronniczą ocenę materiału dowodowego oraz pominięcie dowodów zgromadzonych w sprawie, w tym dokumentów świadczących o nieprawidłowym pouczeniu wnioskodawcy o zmianie przepisów oraz rygorów z tym związanych;

b) art. 328 § 2 k.p.c. poprzez skrótowe i niewystarczające wyjaśnienie przyczyn, dla których Sąd odmówił wiarygodności i mocy dowodowej przedstawionym dowodom, a także

3) nierozpoznanie istoty sprawy poprzez pominięcie dowodów w postaci zeznań zgłoszonych świadków oraz dokumentów PIT-36, mogących mieć istotny wpływ na treść orzeczenia.

W oparciu o tak sformułowane zarzuty wnioskodawca wnosił o: uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Kielcach do ponownego rozpoznania; ewentualnie o zmianę w całości zaskarżonego wyroku i przywrócenie L. R. (2) terminu do złożenia zaświadczenia z Urzędu Skarbowego oraz stwierdzenie, że L. R. (2) podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników w zakresie ubezpieczenia wypadkowego, chorobowego i macierzyńskiego oraz ubezpieczenia emerytalno-rentowego w dalszym ciągu, w tym w okresie od 1 października 2005 r. Jednocześnie wnioskodawca wnosił o zmianę orzeczenia dotyczącego wynagrodzenia za nieopłaconą pomoc prawną udzieloną

z urzędu poprzez przyznanie sześciokrotności stawki minimalnej powiększonej o obowiązujący podatek od towarów i usług.

W uzasadnieniu wywodów apelacji podniesiono w szczególności, że Sąd pierwszej instancji w sposób stronniczy i wybiórczy oceniał materiał dowodowy oraz pominął istotne okoliczności mogące mieć wpływ na treść orzeczenia, w konsekwencji czego nie rozpoznał istoty sprawy, a samo uzasadnienie wyroku zostało sporządzone w sposób lakoniczny i nie spełniający wymogów przewidzianych w art. 328 k.p.c. W powyższym kontekście wnioskodawca zauważył, że choć na rozprawie w dniu 6 lutego 2014 r. Sąd Okręgowy przyjął wniosek dowodowy o dołączenie deklaracji rozliczeń rocznych wnioskodawcy PIT-(...) oraz zobowiązał Urząd Skarbowy w P. o nadesłanie deklaracji PIT - (...) za okres od 2006r. do 2011 r., to jednak orzekając w niniejszej sprawie nie zapoznał się z w/w dowodami, albowiem zostały one dostarczone do Sądu Okręgowego dopiero w dniu 5 czerwca 2014 r., a więc już po wydaniu orzeczenia w niniejszej sprawie. Nadto wnioskodawca zauważył, że Sąd pierwszej instancji pominął dowody w postaci zeznań świadków - pracowników KRUS, którzy dokonywali kilku kontroli w jego gospodarstwie rolnym i choć niewątpliwie posiadali wiedzę o prowadzeniu przez niego działalności gospodarczej, to nie udzielili mu jasnych pouczeń o konieczności dokonania odpowiednich zgłoszeń oraz realizacji dodatkowych obowiązków. Równocześnie wnioskodawca powołał się na orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 20 marca 2013 r. (I UK 556/12) oraz z dnia 29 maja 2013 r. (I UK 641/12), w ramach których wskazywano, że zdarzeniem losowym, które uzasadnia lub usprawiedliwia złożenie przez rolnika wniosku o przywrócenie terminu do złożenia oświadczenia o kontynuowaniu ubezpieczenia rolniczego lub zaświadczenia właściwego urzędu skarbowego o kwocie należnego podatku dochodowego za poprzedni rok kalendarzowy od przychodów z pozarolniczej działalności może być niezajomość skomplikowanych regulacji zbiegu wymienionych tytułów podlegania ubezpieczeniom społecznym, a przy tym o ustaleniu istnienia ubezpieczenia powinny decydować przesłanki materialne, nie zaś formalne w postaci zgłoszenia prowadzenia działalności lub

składania deklaracji. W konkluzji wnioskodawca zaakcentował, że skoro Sąd Okręgowy nie rozpoznał całości materiału dowodowego, a zatem nie uwzględnił wynikających z niego okoliczności faktycznych, a także w sposób nieprawidłowy dokonał wykładni jedynie gramatycznej, a nie wykładni celowościowo-systemowej przepisu art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników i błędnie przyjął, że nie przysługuje mu prawo do przywrócenia terminu, to tym samym przedmiotowe orzeczenie nie mogło się ostać. Dodatkowo wnioskodawca zauważył, że Sąd w żaden sposób nie ustosunkował się do zgłoszonego żądania w przedmiocie kosztów, tj. o przyznanie wynagrodzenia w wysokości 6-krotności stawki minimalnej z uwagi na skomplikowany charakter sprawy, niespotykane zagadnienia prawne, jak również nakład pracy i zasądził jedynie stawkę minimalną. Nadto wnioskodawca zauważył, że orzeczenie w brzmieniu wskazanym w wyroku nie odpowiada przepisom § 2 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2013 r., poz. 490).

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja zainteresowanej podlegała oddaleniu jako bezzasadna, natomiast apelacja wnioskodawcy zasługiwała na częściowe uwzględnienie tylko w zakresie dotyczącym kosztów zastępstwa procesowego z tytułu pomocy prawnej udzielonej wnioskodawcy z urzędu.

W rozpoznawanej sprawie w pierwszej kolejności stwierdzić należy, iż jej rozstrzygnięcie zależało od ustalenia czy w sytuacji równoczesnego podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników i prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej, zawieszony następnie w październiku 2004 r., wnioskodawca L. R. (2) zachował prawo do dalszego podlegania temu ubezpieczeniu w związku ze wznowieniem prowadzenia przedmiotowej działalności w sierpniu 2005 r. Jednocześnie na gruncie niniejszej sprawy rozważania wymagała kwestia przywrócenia terminu do złożenia przez wnioskodawcę i jego małżonkę stosownych dokumentów, wymaganych w świetle art. 5a ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst jednolity: Dz. U. z 2013 r., poz. 1403 ze zm.), w tym zwłaszcza zaświadczeń z Urzędu Skarbowego, potwierdzających wysokość należnego podatku dochodowego z tytułu prowadzonej przez nich działalności gospodarczej.

W tym miejscu należy zauważyć, iż począwszy od dnia 1 stycznia 1997 r. wyjątkową sytuację, w której osoby prowadzące działalność gospodarczą mogą podlegać ubezpieczeniu społecznemu rolników reguluje właśnie wskazany powyżej art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. Z uwagi na fakt, iż zasadą jest wyłączenie z obowiązku rolniczego ubezpieczenia społecznego osób spełniających warunki do objęcia innym ubezpieczeniem społecznym (art. 7 ust. 1 i art. 16 ust. 3 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników), art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników winien być interpretowany w sposób ścisły i stosowany jedynie w przypadku spełnienia wszystkich wskazanych w nich warunków. Stosownie do treści art. 5a ust. 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników w brzmieniu obowiązującym od dnia 2 maja 2004 r. do dnia 30 czerwca 2005 r., rolnik lub domownik, który podlega ubezpieczeniu w pełnym zakresie z mocy ustawy nieprzerwanie przez co najmniej 3 lata, rozpocznie prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej opodatkowanej zgodnie z przepisami o zryczałtowanym podatku dochodowym lub rozpocznie współpracę przy prowadzeniu tej działalności, podlega nadal temu ubezpieczeniu, jeżeli nie jest pracownikiem i nie pozostaje w stosunku służbowym. W myśl ust. 2 tego przepisu, rolnik lub domownik, o którym mowa w ust. 1, podlega nadal ubezpieczeniu, jeżeli w terminie 14 dni od dnia rozpoczęcia wykonywania pozarolniczej działalności gospodarczej lub rozpoczęcia współpracy przy prowadzeniu tej działalności złoży Kasie oświadczenie o kontynuowaniu tego ubezpieczenia oraz udokumentuje spełnienie warunków opodatkowania tej działalności w formie zryczałtowanego podatku dochodowego w terminie 7 dni od dnia otrzymania dokumentu ustalającego przez organ podatkowy tę formę opodatkowania. Niezachowanie któregokolwiek z terminów, o których mowa w ust. 2, jest równoznaczne z ustaniem ubezpieczenia z końcem kwartału, w którym rolnik lub domownik rozpoczął wykonywanie pozarolniczej działalności gospodarczej lub rozpoczął współpracę przy prowadzeniu tej działalności. Nadto stosownie do dyspozycji art. 5a ust. 5 w/w ustawy, do dnia 14 lutego każdego roku rolnik lub domownik prowadzący pozarolniczą działalność gospodarczą lub współpracujący przy prowadzeniu tej działalności,

podlegający ubezpieczeniu, zobowiązany jest po rozliczeniu roku podatkowego złożyć Kasie zaświadczenie właściwego organu podatkowego o wysokości należnego podatku za miniony rok.

Zgodnie z obowiązującym od dnia 24 sierpnia 2005 r. ust. 7 art. 5a w/w ustawy, terminy do złożenia do organu rentowego oświadczenia o kontynuowaniu ubezpieczenia społecznego oraz dokumentu (zaświadczenia albo oświadczenia), potwierdzającego, że nie została przekroczona kwota podatku dochodowego mogą zostać przywrócone na wniosek zainteresowanego rolnika lub domownika, jeżeli ten rolnik lub domownik udowodni, że niezachowanie terminu nastąpiło wskutek zdarzeń losowych.

W kontekście powyższych unormowań w pierwszym rzędzie stwierdzić należy, iż w ocenie Sądu Apelacyjnego, rozpoznając niniejszą sprawę Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych i prawnych, choć jednocześnie na gruncie przedmiotowej sprawy stwierdzić należało częściowe naruszenie przez ten Sąd przepisów postępowania. Uchybienie przepisom postępowania było wynikiem powołania się w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku na ustalenia, wynikające ze sprowadzonej przez ten Sąd z Urzędu Skarbowego w P. dokumentacji podatkowej (rozliczeń rocznych wnioskodawcy (...) za okres od 2006 r. do 2011 r.), która jednakże do Sądu Okręgowego wpłynęła dopiero w dniu 5 czerwca 2014 r., a zatem już po wydaniu przez ten Sąd wyroku w przedmiotowej sprawie (k. 173-174 a.s.). Biorąc jednak pod uwagę treść przedmiotowych dokumentów podatkowych, które zostały dopuszczone jako dowód w ramach postępowania apelacyjnego,

w ocenie Sądu Apelacyjnego zasadne było przyjęcie, iż pomimo zaistniałego naruszenia przepisów postępowania, ustalenia dokonane przez Sąd Okręgowy były prawidłowe, a zatem przedmiotowe uchybienie – wbrew zarzutom wnioskodawcy

i zainteresowanej nie miało wpływu na rozstrzygnięcie niniejszej sprawy.

Z w/w dokumentacji podatkowej wynika bowiem, że wnioskodawca oraz jego żona prowadzili działalność gospodarczą przez cały okres od wznowienia prowadzenia tej działalności i wynikający z tego tytułu podatek nie przekraczał kwoty granicznej, przewidzianej dyspozycją art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. Tak zaś jak podnoszono już powyżej, pozostałe kwestie zostały przez Sąd pierwszej instancji ustalone w sposób prawidłowy i z tego należy ustalonego stanu faktycznego sprawy Sąd ten wywiódł trafne wnioski. Jak bowiem wynikało z całej dokumentacji, zalegającej w aktach rentowych niniejszej sprawy, wnioskodawca wraz z małżonką, podlegając ubezpieczeniu społecznemu rolników i prowadząc równocześnie działalność gospodarczą polegającą na handlu maszynami i częściami do maszyn rolniczych, wobec zmiany przepisów wprowadzonych ustawą z dnia 2 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 91, poz. 873), na mocy których zostali przez organ rentowy zobowiązani do opłacenia należnych składek na ubezpieczenie społeczne rolników w podwójnej wysokości, właśnie z uwagi na równoczesne prowadzenie działalności gospodarczej, zawiadomili KRUS oraz Urząd Skarbowy w P. o zawieszeniu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej. Wobec przedłożenia w KRUS przedmiotowej informacji, organ ten z dniem 16 grudnia 2004 r. wydał decyzję, stwierdzającą z końcem III kwartału 2004 r. ustanie po stronie wnioskodawcy i jego małżonki obowiązku opłacania składek w podwójnej wysokości. Równocześnie podkreślić należy, iż właśnie w ramach tejże decyzji – doręczonej wnioskodawcy i jego małżonce na właściwy adres, tj. (...) (a nie tak jak zarzucano to w apelacji – (...)), organ rentowy w sposób jak najbardziej prawidłowy i zindywidualizowany wskazał, że w przypadku wznowienia przez wnioskodawcę i jego małżonkę prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej należy o tym fakcie powiadomić organ rentowy (Placówkę Terenową KRUS) w ciągu 14 dni od wznowienia podjęcia działalności gospodarczej (k. 108 a.r.). Dodatkowo w aktach rentowych znajduje się również ogólna informacja o zmianie przepisów w ramach art. 5a, wprowadzonych w/w ustawą z dnia 2 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników oraz o zmianie niektórych innych ustaw, tj. informacja o warunkach, umożliwiających pozostanie w systemie ubezpieczenia rolniczego przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą, w tym wymaganych dokumentach, które muszą być każdorazowo przedkładane KRUS (k. 90 a.r.). Przedmiotowa informacja, doręczona wnioskodawcy i zainteresowanej na właściwy adres (...), była przez organ rentowy wysyłana do wszystkich rolników, którzy tak jak L. i. B. R., podlegając rolniczemu ubezpieczeniu społecznemu równocześnie prowadzili pozarolniczą działalność gospodarczą.

Równocześnie, mając powyższe na uwadze podkreślić należy, że na gruncie niniejszej sprawy zasadnicze znaczenie nie przypadało kwestii nieprzedłożenia przez wnioskodawcę i jego żonę informacji o należnym podatku po wznowieniu działalności gospodarczej od 2005 r., lecz właśnie kwestii nie poinformowania przez nich organu rentowego o fakcie wznowienia prowadzenia działalności gospodarczej w 2005 r., wbrew treści doręczanych im w tym zakresie pouczeń. W szczególności o okoliczności podjęcia prowadzenia działalności gospodarczej wnioskodawca nie poinformował KRUS w związku ze zgłoszeniem swojej żony do ubezpieczenia społecznego rolników w 2008 r. Co więcej, z udzielonych w związku z w/w okolicznością informacji wynikało wprost, że wnioskodawca nie prowadzi pozarolniczej działalności gospodarczej (k. 173 a.r.). W powyższym stanie rzeczy całkowicie nieuprawnione było zatem podnoszenie pod adresem Sądu Okręgowego zarzutów w kwestii nieprzeprowadzenia dowodu z zeznań wskazanych przez wnioskodawcę świadków, będących pracownikami KRUS na okoliczność pouczenia bądź też niepouczenia wnioskodawcy i zainteresowanej o treści obowiązujących unormowań, skoro z dokumentów zawartych w aktach rentowych wynikało wprost, że wnioskodawca był pouczony o obowiązku informowania KRUS o wznowieniu działalności gospodarczej, a przy tym sam wnioskodawca nie informował tego organu, że taka działalność jest przez niego w ogóle prowadzona. Jednocześnie w świetle powyższych okoliczności nieuzasadniony okazał się również zarzut nie udzielania stosownych pouczeń o spoczywających na wnioskodawcy obowiązkach przez pracowników organu rentowego w ramach przeprowadzanych u niego wizytacji (kontroli) gospodarstwa rolnego. Oczywistym było bowiem, że celem przedmiotowych wizytacji w gospodarstwie rolnym wnioskodawcy i jego żony nie była kwestia weryfikacji prawidłowej realizacji przez wnioskodawcę ciężących na nim obowiązków, wynikających z ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, ale ocena sytuacji materialnej wnioskodawcy i jego żony w związku z kolejnymi wnioskami składanymi przez nich do KRUS w przedmiocie rozłożenia na raty, odroczenia płatności czy umorzenia obciążających ich zaległości składkowych. Dodatkowo godzi się również zauważyć, że w ramach przedmiotowych wizytacji wnioskodawca każdorazowo wskazywał na brak dochodu z jakichkolwiek innych źródeł poza gospodarstwem rolnym, a zatem m.in. z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej (np. k. 188 a.r., k. 220 a.r. i k. 224 a.r.). W konkluzji powyższego stanu rzeczy uprawnione było przyjęcie, że skoro wnioskodawca był właściwie pouczony o spoczywających na nim obowiązkach informacyjnych o podjęciu na nowo prowadzenia zawieszanej w 2004 r. działalności gospodarczej, a nie tylko o obowiązku dotyczącym przedłożenia oświadczenia o kontynuowaniu ubezpieczenia społecznego rolników i zaświadczenia o wysokości należnego z tytułu tejże działalności zobowiązania podatkowego, brak było podstaw do przywrócenia mu terminu do złożenia w/w wymaganych dokumentów, a w konsekwencji do przyjęcia, że spełnia nadal przesłanki do podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników po wznowieniu prowadzenia działalności gospodarczej od października 2005 r. Wobec powyższego stanu rzeczy do odmiennego rozstrzygnięcia rozpoznawanej sprawy nie mogło przyczynić się podnoszone przez wnioskodawcę i jego małżonkę stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w wyrokach z dnia 29 maja 2013 r. (I UK 641/12) oraz z dnia 20 marca 2013 r. (I UK 556/12), albowiem zapadły one w zupełnie innym stanie faktycznym, aniżeli występujący w niniejszej sprawie. W przywołanych wyrokach Sądu Najwyższego kwestia sporna sprowadzała się bowiem tylko i wyłącznie do możliwości przywrócenia terminu do przedłożenia dokumentów, dotyczących wysokości należnego podatku dochodowego od prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej w kontekście oceny spełnienia warunków do dalszego pozostawania w systemie rolniczego ubezpieczenia społecznego, a nie – niejako pierwotnego w stosunku do tego obowiązku – poinformowania organu rentowego o fakcie prowadzenia czy wznowienia prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej.

Dodatkowo zauważyć należy, że wnioskodawca nie informował także KRUS o tym, iż w okresie od 1 czerwca 2008r. do 31 października 2008 r. podlegał obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu umowy o pracę w P.P.H.U. (...) w G. a następnie od 15 maja 2009 r. do 31 lipca 2009 r. obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu wykonywania umowy zlecenia w (...) w M., o czym rolniczy organ rentowy uzyskał informację dopiero w dniu 19 listopada 2012r.(k.291 a.r.). Powyższe tytuły ubezpieczenia wyprzedzały podleganie ubezpieczeniu społecznemu rolników w myśl art. 7 ust. 1 i art. 16 ust. 3 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, dlatego po zakończeniu tych okresów wnioskodawca i tak nie spełniał przesłanek z art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników z uwagi na brak co najmniej 3-letniego okresu podlegania takiemu ubezpieczeniu.

Odnosząc się zaś bezpośrednio do apelacji zainteresowanej B. R., w pierwszym rzędzie stwierdzić należy, że od chwili wstrzymania jej wypłaty renty rolniczej, tj. z dniem 31 maja 2008 r. nie spełniała ona przesłanek z art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników co do możliwości zgłoszenia jej do tego ubezpieczenia w sytuacji równoległego prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej. Tak bowiem jak już podkreślono na wstępie, dyspozycja art. 5a w/w ustawy wymagała na datę zaprzestania pobierania renty rolniczej czyli na datę zgłoszenia zainteresowanej do ubezpieczenia społecznego w KRUS uprzedniego podlegania rolniczemu ubezpieczeniu społecznemu przez okres co najmniej 3 lat przed rozpoczęciem czy wznowieniem prowadzenia działalności gospodarczej. Skoro zaś w chwili składania wniosku o objęcie ubezpieczeniem społecznym rolników zainteresowana prowadziła już wznowioną w 2005 r. działalność gospodarczą, a nadto w okresie tym pobierała rentę z ubezpieczenia społecznego rolników, oczywistym było, iż przedmiotowych warunków wynikających z art. 5a w/w ustawy nie mogła spełniać. Co więcej, w okolicznościach niniejszej sprawy nie mogło budzić wątpliwości stwierdzenie, że w 2008 r. zainteresowana została objęta rolniczym ubezpieczeniem społecznym na skutek wprowadzenia organu rentowego w błąd, będący wynikiem zatajenia przed tym organem faktu wznowienia od 2005 r. prowadzenia przez zainteresowaną i jej męża pozarolniczej działalności gospodarczej. Skoro zatem organ rentowy uzyskał informację o okoliczności prowadzenia przez zainteresowaną pozarolniczej działalności gospodarczej, w sposób jak najbardziej prawidłowy – stosownie do dyspozycji art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników wyłączył ją z tego ubezpieczenia, co przesądzało za oddaleniem wywiedzionej przez nią apelacji w całości jako bezzasadnej na zasadzie art. 385 k.p.c.

W konsekwencji dokonanych powyżej ustaleń i wywodów, nie znajdując usprawiedliwienia dla faktu niepoinformowania Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego o fakcie podjęcia prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej przez wnioskodawcę i jego żonę, na uwzględnienie nie zasługiwała również apelacja wnioskodawcy - za wyjątkiem dotyczącym kosztów zastępstwa procesowego z tytułu pomocy prawnej udzielonej wnioskodawcy z urzędu. Nie znajdując jednak podstaw do przyznania wynagrodzenia w wysokości 6-krotności stawki minimalnej, zasądzone w kwocie 60 zł koszty zastępstwa procesowego - na zasadzie art. 386 § 1 k.p.c. - podwyższono jedynie o wartość podatku od towarów i usług, wynoszącą 23%, stosownie do dyspozycji § 2 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2013 r., poz. 490). O kosztach postępowania apelacyjnego, uwzględniając częściowo wniosek o podwyższenie stawki minimalnej, przyznając tę stawkę w 2-krotnej wysokości czyli 240 zł oraz 23% tej kwoty jako podatek od towarów i usług orzeczono na mocy art. 98 k.p.c. w zw. z § 2 ust. 1-3 i § 12 ust. 1 pkt 2 w/w rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu.